

Fall i nedslaget

Skolevegringsmysteriet av Gaute Brochmann og Ole Jacob Madsen har fått en del eksponering i media, og forfatterne har selv omtalt den som en «debattbok». I det perspektivet er boken ganske så vellykket.

TEKST

Geir Pettersen

PUBLISERT 2. mai 2022

BOK Skolevegringsmysteriet.

Historien om hvorfor barn og unge sitter alene hjemme i stedet for å gå på skolen

FORFATTER Gaute Brochmann og Ole Jacob Madsen **ÅR** 2022

FORLAG Cappelen Damm

SIDER 288

Vi har fått en debatt om «skolevegring» som vi kanskje ikke hadde fått, i hvert fall ikke på samme måte, uten denne boken. Boken er forfattet av etablerte fagpersoner som har trukket inn et stort antall kildehenvisninger. Som debattbok kan den sies å fungere, men som faglitterært verk er boken som et litt mislykket skihopp.

Skolevegringsmysteriet kommer greit ut fra hoppkanten.

I starten redegjør forfatterne for fenomenet som de velger å kalle «skolevegring» – vel vitende om at begrepet er omdiskutert. De skriver godt og innsiktsfullt om skolens historie. Til tider er det svært interessant. Det er alltid temaer man kunne ønske ble behandlet litt annerledes, men denne delen er generelt ganske ryddig.

Uryddig svev

Verre blir det når forfatterne går over til å beskrive foreldreskapets utvikling. Denne delen er rik på selekterte anekdoter, uten at forfatterne blir nevneverdig forstyrret av verken forskning, fakta eller kritiske innvendinger mot egen kritikk. Som om ikke faren til Karl-Ove Knausgård alt har fått gjennomgå nok i sønnens *Min kamp*, blir han jaggu en viktig figur også her. Referering til Valpeskolen, Jul i Svingen og Live Nelvik er muligens interessante litterære grep, men disse kan neppe karakteriseres som tunge, faglige autoriteter. Noen steder henviser forfatterne til seriøs forskning, men disse drukner i fortellinger og forfatterens egne assosiasjoner. Et eksempel på resonnement uten forankring til andre kilder enn forfatterens private betraktninger:

Hangen til å tenke det verste om skolen kombineres ikke sjelden med å tenke det beste om egne barn. Vi er her over i det farvannet der mødre og fedre betegnes med det nedsettende uttrykket curlingforeldre, altså foreldre som ikke yter ungene sine skikkelig motstand, men som koster vekk den minste friksjon for dem, og som vil gi dem tilgang på de samme materielt rike liv som de selv har uten at barna skal behøve å yte nevneverdig for å oppnå det.

Hvor henter de dette fra?

Og hvilken gyldighet har egentlig betegnelser som «curlingforeldre»? Jo, forfatterne mener at beskrivelsen er gyldig fordi den finnes, og fordi den har oppnådd en viss popularitet. Et annet sted i boka skriver de nemlig at:

Vi kan likevel tenke på disse enkle begrepene som relevante siden så mange kjenner seg igjen i dem. Om begrepene ikke er helt presise, så dukker de opp rundt årtusensiftet og vinner momentum nettopp fordi foreldrestilen er i endring.

At forfatterne resonnerer at noe må være sant fordi mange tror på det, er en interessant – og litt skummel – tenkemåte i vår konspirasjonsteoretiske samtid.

Det finnes både forskning og fakta som kan kaste lys over hva som øker barns resiliens, men denne forskningen ser det ikke ut til at forfatterne er spesielt opptatt av. Men det skal sies at de gir et nikk til Willy-Tore Mørch og hans innvendinger (*Endelig er det bevist! Dagens foreldre er tidenes beste.*), samt at de i ettertid har skrevet en kronikk der de utdyper sitt syn med tittelen: *Skolevegring skyldes ikke foreldre som syr puter under armene på barna*. Slik jeg ser det, er de både tydeligere og ryddigere i kronikken enn i boken.

Knall og fall

Det er vrient å bli klok på hva slags sjanger denne boken egentlig hører hjemme i. Selv har som nevnt forfatterne omtalt den som en «debattbok». Den starter imidlertid som en klassisk fagbok, før stilen dreier mer over mot det essayistiske. Boken ender nærmest som et leserbrev der kreti og pleti av meninger blandes sammen, uten forsøk på å begrunne meningene med forskning, fakta, kunnskap eller empirisk resonnering, som her:

Den eneste grunnen til at det er skolen som må endre seg, er at det er skolen, ikke foreldre, som på et strukturelt nivå har kapasitet til å gjøre noe for å bedre situasjonen – og det er viktig å understreke at et logisk utfall er at skolens autoritet styrkes. Som ved at den berømmelige §9a-paragrafen omformuleres slik at den ikke kan misbrukes av indignerte foreldre som ikke har noen berettiget grunn til å klage inn skolen.

For det første er forfatternes logiske resonnering så mangelfull her at jeg regner med at Arne Næss' gjenferd har hjemsøkt dem begge jevnlig i etterkant – spesielt filosofen blant dem. Verre er det at denne typen lettbeint behandling av et så alvorlig tema som mobbing – en problematikk som antagelig tar liv i Norge hvert år – grenser til uansvarlig. Det går godt an å debattere dagens lovgivning, men det krever i det minste at man setter seg inn i og behandler temaet med den respekten det åpenbart fortjener. Det er i dette leserbrevformatet forfatterne går på trynet og leseropplevelsen bikker over i det pinlige.

«Forfatterne melder seg med det på i konkurransen om norgesrekord i innsparking av vidåpne dører»

Hva presenterer forfatterne som løsningen på «skolevegringsmysteriet»? Jo, bedre tilpasset opplæring og god relasjon til de voksne. Forfatterne melder seg med det på i konkurransen om norgesrekord i inn-sparking av vidåpne dører. Tilpasset opplæring er ikke noe nytt som Brochmann og Madsen har oppdaget nå nettopp. Det er det bærende prinsippet i den gjeldende opplæringsloven som har virket siden 1998, og røttene kan spores mye lenger tilbake. Selv Normalplanen fra 1939 inneholdt en kime til tilpasset opplæring. Pedagoger trekker endog linjene helt tilbake til Comenius' verk *Didactica Magna* fra 1657. Antagelig har både behovet for å tilpasse opplæringen og relasjonens betydning vært kjent siden skolens spede begynnelse.

Det som starter med et mysterium, ender opp via anekdoter, til dels lemfeldig omgang med fakta, logikk og forskning, samt en god dose gamle sanger som synges om igjen (om digitalisering og livsmestring) i en grøt som forblir mystisk.

Ettertanke

Mye av det som presenteres i boken, er både riktig gjengitt, interessant og tankevekkende. Et eksempel på det sistnevnte er påpekingen av den økte eksponeringen av elever på skolen f.eks. i form av presentasjoner elevene skal ha foran hele klassen. Dessverre skjemmes helhetsinntrykket av en lettvtint og lite faglig beskrivelse av foreldreskapet gjennom tidene, og teksten løser seg opp i ren, ubegrunnet synsing – f.eks. om §9a i opplæringsloven. «Løsningen» på skolevegringsmysteriet er også et skuffende antiklimaks. Det virker som forfatterne gikk lei av skrivingen og alt slitet med å være seriøse og bare ga opp. Det ble leserbrev i stedet. Hadde hele boken vært skrevet i denne stilen, kunne forfatterne godt ha benyttet pseudonymene Forarget (43) og Indignert (41). Det minner om en skihopper som plutselig angre idet hen passerer kulen. Angeren preger både svevet og nedslaget. Alt i alt er det vanskelig å gi en varm anbefaling av denne boken. Selv om boken ikke er uinteressant, bør du heller lese noe annet hvis du ønsker å forstå *Skolevegringsmysteriet* bedre.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 59, nummer 5, 2022, side 414-415

TEKST

Geir Pettersen